

HELSINGIN YLIOPISTO – HELSINGFORS UNIVERSITET		
Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion Hum	Laitos – Institution Kulttuurien tutkimuksen laitos	
Tekijä – Författare Oula Seitsonen		
Työn nimi – Arbetets titel Lithics after stone age in East Africa – Wadh Lang'o case study		
Oppiaine – Läroämne Arkeologia		
Työn laji – Arbetets art pro gradu	Aika – Datum toukokuu 2004	Sivumäärä – Sidoantal 114+62
Tiivistelmä – Referat <p>Tutkielmassa käsitellään kiviesineiden käytön jatkumista kivikauden jälkeen Itä-Afrikassa. Rautakauden alku Itä- ja Etelä-Afrikassa liitetään perinteisesti bantuheimojen migraatioon näille alueille. Tämä vallitseva teoria otettiin tässä tutkimuksessa lähtökohdaksi. Afrikasta tunnetaan runsaasti sekä etnografisia että arkeologisia esimerkkejä kiviteknologian säilymisestä paikoin 1900-luvun loppupuolelle. Nämä liittyvät usein perimätiedon perusteella ”kivikautisten” metsästäjä-keräilijöiden ja rautakautisten maanviljelijä- ja karjanhoitajayhteisöjen rinnakkaiseloon.</p> <p>Tutkimuskysymystä lähestytään sekä julkaistun että primääriaineiston kautta. Alussa esitellään kirjallisuudesta löytyviä esimerkkejä myöhäisestä kiviesineiden käytöstä, minkä jälkeen käydään tarkemmin läpi Malawin alueelta julkaistu aiheeseen liitettävissä oleva arkeologinen aineisto. Tätä käytetään vertailuaineistona tutkimuksen pääasiallista tapaustutkimusta käsiteltäessä.</p> <p>Pääasiallisena tapaustutkimuksena toimii Viktoria-järven läheisyydessä sijaitsevan Wadh Lang'o:n asuinpaikan kiviesineistön analyysi. Wadh Lang'o:sta tunnetaan pitkä kulttuurisekvenssi, joka kattaa alueen myöhäiskivikautiset ja rautakautiset kulttuurivaiheet. Stratigrafisen aineiston perusteella kiviesineet ovat säilyneet asuinpaikalla käytössä ainakin kesken rautakauden alkuun.</p> <p>Varhaisimmassa vaiheessa asuinpaikkaa on asuttanut Oltome-kulttuuriin kuuluva väestö. Suurimmat muutokset materiaalisessa kulttuurissa analyysin kattamana aikana ovat aiheutuneet seuraavan kulttuurivaiheen, Elmenteitan-kulttuurin, myötä. Kiviesineistön perusteella Elmenteitan-keramiikan ilmaantuminen asuinpaikalle on liitettävissä idästäpäin Itä-Afrikan hautavajoaman suunnalta tapahtuneeseen migraatioon. Jatkuvuuden puolesta puhuvat esimerkiksi tehdyt kiviraaka-aine valinnat. Vaikuttaa, että edeltänyt Oltome-keräminen väestö on säilyttänyt vaikutuksensa asuinpaikalla vielä tänäkin aikana. Varhaisrautakautisen Urewe-keramiikan ilmestymiseen asuinpaikalle ei näyttäisi olevan liitettävissä mitään suurisuuntaista migraatiota, toisin kuin vallalla oleva teoria bantumigraatiosta antaisi olettaa. Mahdollisesti uusi keramiikka on omaksuttu specialistien, esimerkiksi seppien, muuton myötä tai vaeltavien kauppiaiden vaikutuksesta. Kiviesineistö osoittaa jatkuvuutta esimerkiksi mikrolitien morfologisten piirteiden ja käytettyjen raaka-aineiden perusteella. Mahdollisesti Elmenteitan-kulttuurin karjanhoitoa harjoittanut väestö on kyennyt estämään bantusiirtolaisten muuton alueelleen. Rauta ei vaikuta olleen asuinpaikalla missään vaiheessa erityisen yleistä, eikä paikalta tunneta merkkejä raudanvalmistuksesta.</p> <p>Tutkielman lopussa esitellään kaksi vaihtoehtoista mallia, joiden pohjalta myöhäinen kiviesineiden käyttö voisi selittyä. Niistä ensimmäinen perustuu konventinaaliseen käsitykseen, jossa rautakauden alku nähdään bantumigraation seurauksena. Toinen malli perustuu varhaisrautakautisten kulttuuripiirteiden leviämiseen diffuusion avulla. Wadh Lang'o:n tapaustutkimus näyttäisi puhuvan diffuusion puolesta, mutta toisilla alueilla, esimerkiksi Malawissa, migraatio vaikuttaa olevan todennäköisin selitysmalli.</p>		
Avainsanat – Nyckelord Arkeologia, kiviteknologia, Itä-Afrikka, Oltome, Elmenteitan, Urewe, bantumigraatio, myöhäiskivikausi, rautakausi		
Säilytyspaikka - Förvaringställe Kulttuurien tutkimuksen laitos/arkeologian oppiaine		
Muita tietoja		